

MÁJUS 8. XIX. sz.

POHARAZÁS ALATT.

(BESZÉLYFÜZÉR.)

B. KEMÉNY ZSIGMONDTÓL.

I.

Megint asztalnál voltunk.

A poharozás folyt, s a tizenöt éves somlyai kezdé büverejét éreztetni.

Derültekké, kíváncsiakká, beszédesekké levénk.

Még Tadde doctor is ritkábban nyugtatá tányérán szemeit, s tekintetéről oszlott a rejtélyes komolyság, melly eleinte egy megrendelt hűtőszér gyanánt csillapítá vérünket, és örömeink közé némi tartózkodást vegyit vala.

Andor barátom háromszor látta már mosolygani.

Első mosolyán még lebegett valami gúny; de a második — Andor állítása szerint — jóval derültebb vala; a harmadikat pedig olly torokhang is követé, melly elfojtott nevetéshez sokat hasonlita.

Egyébiránt, bár közülünk senki sem volt mértékletességi egylet tagja; bár a vidor és egészséges életet nem kívántuk Priesznitz úr gyógyintézetének napi-rendjéhez szabni; s bár a sugárzó arczu örömmek, melly társaságunkba jött, nem mondottuk: menj kolostorba Ophelia! mégis — és erről parolámra kezes-

DÉLIBÁB.

kedem — birtunk annyi gentlemani izléssel, hogy eszünket — melyre egy férfinak az élvezeteknél is annyi szüksége van, mint a komoly foglalkozásoknál — nem temettük serlegeink arany hullámaiba.

Élénkek, közlékenyek valánk, de az illem korlátai közt.

Tamás bácsi szives házgazda volt, derék pinczével, jó konyhával és kevés szavakkal.

Andor barátom a vig czimborák sorába tartozék ugyan, de azért a komoly társalgást is örömmel hallgatta.

Ellenben Gyula, kinek anyja született Lilienthal kisasszony vala, a német vér által bizonyos mértékű érzékenységet nyert osztályrészben, melly egyéb-iránt szép külsővel és nemes indulatokkal egyesülve, a nővilág szeme előtt annyira vonzóvá tette őt, hogy, ha szerénysége nem tiltaná, hódításairól egész beszélyfűzért irhatna.

Kivülünk a társaság még két jeles idegenből állott, kik néhány napra a vidékről jöttek Pestre, s míg az egyik — mint új házashoz illet — szünetlen nőjére, a gyönyörű Amarantára és azon elpazérlott perczekre, mellyeket nélküle tölt, gondolt; addig a másik, Tamás bácsi finom sültjei mellett tán a nyers taránthúsról álmadozék, mellyet Tundra vidékén a szamojedok közt fog fris vérbe mártva falatozni, és midőn a somlyait üritő, hihetőleg eszébe jutott, hogy még ez év folytán becsületes rokonainkkal, a lappokkal, bor helyett halzsirt nyelend, hogy ezen tápláló italban is tárgyilagos jelleménél fogva, a nek-táréhoz hasonló zamatot és izet találjon.

Nem szükség emlitenem, miként az ifjú házas olvasóimnak jó ismerőse a gazdag és mivelt Bánházy Arthur; az éjszaki földszark felé vándorló úr pedig a nagy és böles utazó Tadde doktor volt, kit hozzánk Bánházy vezetett be.

Vannak határozott jellemű és magas észtehetségű egyének, kik iránt elismerésünk mellett sem tudunk elég tisztelettel lenni; míg viszont néha azok, kik a charlatanság gyanuja alatt állanak, külsőjük és modoraik által mindnyájunktól, ha velük érintkezünk, annyi figyelmet csikarnak ki, mintha ők volnának a szellemvilág óriásai, s csak azért jelennének meg köztünk, hogy törpeségünk érzetét keblünkben fölelevenítsék.

Illy ámitó tulajdonokkal birt Tadde.

Sejtők, hogy nézetei inkább különczek mint alaposak, de azért még sem volt bátorságunk: saját jobb eszméink iránt, az ő állításai ellenében, szilárd hittel lenni.

Uralkodék tehát társaságunk szellemén, bár merengő szemei gyakran elárulák, hogy beszédeinkre alig figyel, s bár voltak időközök, midőn vágyott magát általunk feledtetni.

De mi ezt nem akartuk, s kivált Gyula mindig keresett rést, mellyen vitába vonhassa.

Bánházy Arthuron kívül pedig mind nőtlének levén, megfogható volt: hogy mentől inkább haladtak az órák és ürültek poharaink, annál gyakrabban tért beszédünk a némberekre, a szerelemre és a kalandokra át.

Andor barátom, ki felfelé Linezig s a Dunán le egész Belgrádig utazott, széles tapasztalatainál fogva bátran állítá: miként a világ legszebb női Magyarországon s Magyarországon Pesten vannak.

— Minden tisztelet kedves hölgyeinknek! szólt pohárral kezében Gyula, — ök valódi tündérek, kivévén a kiveendőket; azonban talán engedjünk a velök versenyezhetésre egy kevés reményt a franczia, angol, olasz, spanyol és német szépségeknek is, és mondjunk csak annyit: hogy a kaukazi faj, mellyből mi európaiak származtunk, némbereinek szépsége vagy legalább kelleme által legyőzi a többieket.

— Erről talán Tadde doktor adhatna legilletékesebb véleményét, jegyzé meg Bánházy Arthur.

— Kinek olly bájos felesége van mint neked, Arthurom! mondá mosolygva Andor, annak feltétlenül kellene engem pártolni.

Ez ellen, kik Amaranthát ismertük, nem lehetett szónk; de Gyula, miután Bécsben a Tüköriteza szöglete körül egy csinos bankárnénak hódolt, és a lipótvárosi színháznál egy kis balletánczosnét vett pártolása alá, nem szerette volna, hogy azon fontos ügyben, mellyről vitatkozánk, elhamarkadott ítélet hozassék, s ennél fogva felszólító és kérő tekintetet vetett Taddera.

— Hallgassuk meg Tadde doctort, ... igen, hallgassuk meg Tadde doctort! kiáltá a felbátorított Andor is.

Nagy utazónk, kire két érdemes cimboránk ennyi bizodalommal hivatkozott, épen e percekben nem látszék az iránta tanusított ügyelmet megérdemelni; mert ujjahegyével kenyérbéلبől phantastikus állatocskákat alakíta, s ezen művészi foglalkozásba úgy bemélyedt, hogy — a mint szórakozó tekintete mutatá — csak a leghomályosabb sejtelmei lehettek a szőnyegre vont életkérdés felől.

— Hej! doctor ur! doctor ur! szólt Gyula, régi ismeretségénél fogva bizodalmasan tevén kezét a nagy utazó vállaira. — Ön gondolatival most legalább is a jeges-tengeren jár, míg itt kérdések tárgyalatnak, mellyek halasztást nem szenvednek, annélkül, hogy körünk ellenséges és egymással küzdő pártokra ne szakadjon.

— Igen, közbekiáltott Andor, mi rögtön megtudni akarjuk: hogy hol talált ön a világon legszebb nőkre?

Tadde fölemelte bal kezét, s ujjain számlálni kezdett, míg gyorsan mondá:

— Pesten láttam egy deli, egy leigéző teremtet, ki a hol csak megjelent, a tökéletes szépség eszményképének tartaték, s különösen nyulánk, karcú természetén azon bámult sajátsággal birt, hogy bár vállalai szélesek s keblének formai hullámzó és emelkedett körvonaluak valának, befűzött derekát mégis ujjaimmal könnyen átfoghatám. A férfivilág csodálta őt, s barátnéi is kénytelenek voltak megvallani, hogy legalább növése minden bírálaton felül áll. Azonban két évvel utóbb angol védelem mellett szerencsés valék Chinába utazhatni, hol szintén találtam egy istennőként bálványozott szépségre, kivel az ottani közvélemény szerint, senki sem versenyezhetett, s kinek főleg növését még ellenségei is hasonlithatlannak mondák; mert dereka erős, husos és szabályosan vastag volt, mi Chinában a magasabb női kellem nélkülözhetlen tulajdona.

Mindnyájan hahotára fakadtunk, de Tadde doctor komolyan folytatá: — Párizsban a szent-germeni arszlánokkal csodáltam egy remek szőke nőt, kinek tüzes, nagy és hosszú metszetű kék szemei, az árnyas selyempillák alól, elragadtatást és merengést vetettek a nézők lelkébe; kinek sima, lágytapintatu, csillámos és aranyárga haja, ha szétbontotta, kicsiny czipőjének sarkáig hullott alá, s kinek parányi szája, vékony és klárisz színű ajkaival, szerelemre és kéjbrándokra ragadta még a vén nőtelenekeket, és a mézeshetek örömeit élvező ifju férjeket is. Hasonló bálványzást csak Senegal partjain találtam egy néger király leánya körül. S valóban ő meg is érdemlé a rendkívüli bókokat, mert arcza a kipallérozott ébenfánál feketébb, szeme kicsiny, de basiliskusi élű, haja pedig gyapjas, kondor, rövid és fénytelen vala. Aztán széles nyilásu pisze orra, elefántcsont-fehér fogai, s duzzadt vastag ajkai elragadtatásra hangolták a szépség tökélyes formáiban gyönyörködő néger-izlést, melly a deli király-kisasszonyban egy afrikai Venust, egy utolérhetlen eszményképet fedezett föl.

— Nem irigyeljük, szólt Andor, azon szépművészeti eszméket, mellyek lelkesedésre heviték a senegali arszlánokat.

— És a narancssárga arczzint, meg az átölelhetlen derekakat kedvellő chinai kéjenczeket: tevé hozzá Gyula.

— Ők is ugy vannak a mi lelkesedésünkkel: válaszolt Tadde.

— Mi nálok elég dőreségre mutat: mondá Andor.

— S viszont nálunk is: jegyzé meg Tadde.

— Ön tehát nem hisz a szépség általános szabályaiban? kérdezém.

— S mi okból hinnék? válaszolt doktorunk.

— Ön tehát egy néger Armidat olly ellenállhatlannak tart, mint egy Pestit? kiálta Andor.

— Legalább törekedtem ezen tárgyilagosságig emelkedni: erősíté nagy utazónk.

Élénk szócsere támadt, mely mint szokás — mind a két félt előbbbeni nézetei mellett hagyta.

— Ha a doktor úr — mondtam, más anyagot is akarván a vitatkozásba vegyíteni, — ha a doktor úr nem is akarja a szépség arany almáját európai nőinknek feltétlenül átadni, azt reméllem még sem tagadja, hogy ők tudják leginkább természetes kellemeiket a mesterség által emelni. Mennyi varázslat veszen egy salohnőlyget körül! Mint megneemesedik náluk a divat, a cziczomák, az öltözködés titkai, és a szépízlés ezer segédeszközei által még az is, mi különben termetükön, arczsinükön, testtartásukon és egész lényükön igen közönséges, sőt tán érdektelen vagy épen hiányos is lett volna!

Tadde mosolygva válaszol: — A föld minden népeinél igyekeznek a nők magukon olly változtatásokat tenni, mellyek a helybeli közizléssel meg-egyeznek. Így hogy példákat idézzek, a mi nébvereink a XV-dik század oltaszkükségének tartják oldalcsontjaikat behorpasztani, mit korunkban az aczélválak segítségével meglepő tökélyre is vittek. A chinai nők a testszépítés ezen módját nevelésnek állítják; mert szerintök a lábat kell úgy összeszorítani, hogy az, hét éven tul többé ne nöhessen: ennél fogva a pekkingi vagy nankingi salohnőlyg szépségére méltán hiu csak akkor lehet, ha már lépni is alig tud. Ellenben a Caraibok delnöi egyaránt badarságnak hiszik akár az oldalcsontokat, akár a lábat megbénítani; mert az ő fogalmaik szerint, valódi szép csak az lehet, kinek születésekor fejét különböző szögletekre nyomták. Viszont vannak népek, mellyeknél a nővilág szükségesnek tekinti oldalcsontjainak, fejének és lábainak teljes épségét; hanem bőre iránt viseltetik bizonyos előítélettel, s addig magát igazán szépnek nem is képzelheti, mig arczát, lábszárait és karját össze nem szurkálja s különféle körvonalakat nem metél rájuk, melyeket aztán néha ki is szinez, máskor meg festék nélkül hagy; arra azonban, ha főrangu, mindig ügyel, hogy alsó ajakát meglyukaszsza, és eléggé nehéz érczdarabokkal terhelje. . . . Mi engemet illet: szorosán elhatározni nem tudnám, hogy a testszépítés ezen kedvelt módjai közül, mellyik bir legtöbb leigező erővel? s legfőlebb arról szólhatnék, hogy mellyik egészségtelebb?

Tadde doktor különöz okoskodása társaságunkat egy kevésé lehangolta.

Mindnyáján neheztelénk reá európai, s különösen magyar szépeink nevében.

De ő ellenvetéseinket csak rövid és inkább tréfás megjegyzésekkel utasította vissza.

Átalában nem látszék nézeteinek támogatása iránt érdeklenni, s kezdett a hallgatag és méla ögyelgés sánczai közé vonulni.

Megint tényérát fixirozám, mintha több érdekest lelne azon, mint eszméinkben.

Ez tűzünkre olajt önte.

Élénkebben ostromoltuk tehát, s én diadalmi mosolylyal kérdém: — Ugyan miért nem akar ön komolyan törni velünk láncsát? Talán titkon még is érzi, hogy vannak a szépizlésnek elvitázhatlan szabályai, mellyeket tizmillió vad ember szavazata sem fog egyetlen Shakespeare, Corregio vagy Canova ellenében megingatni? Talán hiszi, hogy nézetei inkább merészek, mint igazak? Vagy, nemde az is valószínű, miként eredeti ötleteivel inkább felültetni, mint legyőzni szeretne minket?

Tadde felém hajolván, arczvonalaíra veté égető, fürkésző tekintetét. — Kitalálná-e, mit hiszek a fenforgó kérdésre nézve önről? szolt majdnem enyelgőn, majdnem kötekedő hangon.

— Rendkívül nagy szolgálatot tenne ön, válaszolám, ha őszinteségével megelőzné találgatásaimat, mellyek ugy is sikertelenek lennének.

— Örömmel, mondá Tadde. Tehát én attól vagyok áthatva, hogy e társaságban önt térithetném legkevésbbé meg; mert nézete alig különbözik az enyimtől. Vagy csalódtam-e, ha önt tárgyilagossá irányunak hiszem: de a ki, hogy hideg különcznek és izetlen kétkedőnek ne tartassék, szeretné magát eszmék és formák által exaltálni; bár kedélye a valódi lelkesedésre igen nyugodt és ábrándtalan?

Megdöbbenten a csodálatos határozottságon, melylyel jellememet körvonalazta ezen idegen, kit akkor láttam először. Sejtém, hogy állításában sok igaz van. S mennyire valaki saját énjéről tisztán ítélhet, álnokság nélkül alig tagadhattam volna, hogy szívem hidegebb, eszméim prozaiabbak, gondolkozásom kétkedőbb, mint másokkal elhitetni akarnám.

Tadde aligha várt tőlem az őszinte kérdésre, melylyel meglepett, felvilágosítást; mert rögtön házi gazdánkhoz, a kevés szavu Tamás bátyához fordult, s nevetve mondá: — Lám! ezen városi urak az ó-somlyai és bográcshus mellett is mindig csak a nőkről, a szépségről és szerelemről vitatkoznak, mintha olly kedves téli estvén, midőn friss hó hull, nem lenne egy még sokkal érdekebb beszélgetési tárgy.

— Hogyan? Mi? . . . egy tárgy . . .? dörmögé Tamás bátya, kit nagy utazónk véletlenül rohant meg, s mint látszék mély elmélkedésekből zavart fel.

— Igen, az, mellyre ön, ha nem csalódom, az asztal alatt legtöbbször gondolt . . . A vadászatot értem.

— A menykővet! kiálta Tamás a doktorra bámulva, . . . hogy találhatá ki? . . . Valóban, épen a nyelvem hegyén volt a vadászat. Csak rést vártam a szólásra . . . De honnan sajdíthatta! . . . Hümm! . . . az igaz is, hogy szép tréfa lenne, holnap . . .

— A szentlőrinczi pusztára kimenni: közbevágott Tadde.

— Épen az volt nyelvem hegyén! mondá Tamás bátya öregbedő ámulattal.

— És ott Atalantát megpróbálni.

— Teringettét! sivalkodék házgazdánk szemét száját tátva, . . . épen ez is nyelvemen volt. . . . De, hogy a patvarba lophatja el ön az én gondolataimat, mielőtt használhatnám? Honnan sajditja azt, mi elmémben forog?

— Arra nem kellett boszorkányság. Bánházy Arthurral beléptem előtt istállójába tekinték, hol egy karcu, erős és festvényileg szép fekete agarat láttam, mellyet ön ma reggel vásárolt Reecsky urtól s még meg nem próbált. A kocsistól hallám, hogy önnek valamelyik ismerőse állítá, miként ezen gyönyörű állat apja híres volt gyorsaságáról és kitartásáról; de egy hibával birt, t. i. szelessége miatt a nyulat mindig elüté. Valljon nem örökölte-e Atalanta e tulajdonságát? önnek az iránt aggódni kellett. Azonban ön szenvedélyes vadász és nyugtalan jellemű, . . . a holnapi nap pedig igen agarászatra való. . . . Szükségem volt-e több adatra, hogy vágyait és gondolatját kitaláljam?

Tadde természetes alapokra vitte ugyan jósló tehetségét vissza, de felvilágosításai nem gátlának minket, rendkívüli ügyessége bámulásában; mert a szokatlan elmeél majdnem annyi leigéző erővel bír, mint egy mesés színezetű tény és színtügy magával ragadhat az, mit utánozni, mint az, mit megfogni nem tudunk.

Darab ideig tehát társalgásunk kizökönt régi irányából, s csak később tértünk ismét a fiatal poharazók kedvenc tárgyára, a nővilágra.

Gyula egyik lejárt szivvonzalmának férjhez menetelére került a sor, ki hat eltánczolt fársáng után kezét olly falusi ripőknek adta, kinek még tavaly egy francziára sem örömet nyújtá kesztyűje végét; de a ki tán annál is több vagyonnal, mint a hány nevetséges tulajdonnal birt.

Ezen Andor által felhozott hír csak hamar a házasság kérdésére terelte vitatkozásainkat.

Két pártra oszlánk.

Társaim állíták, hogy egy nőtől szerelem nélkül hűséget sem lehet várni.

Én tapasztalataimból kezdém erősíteni, miként a szerelem nélkül kötött házasságnál is a csendes házi életnek majdnem annyi esetei fordulnak elé.

A szóharez köztünk viszont eredmény nélkül, de hévvel folyt.

— Igaza volt Tadde doktornak, mondá Andor, midőn kedélyedtől minden lelkesedést megtagadott. Te egy kétséges állításnál örökké azon oldalon szoktál lenni, melly prozaibb.

— Mert az életről az életből okoskodom, s ez ritkán emelkedik a költészet aetherébe.

— Ha csupán egyéni tapasztalásaitokból akarjátok a szőnyegre vont nagá

kérdést eldönteni; akkor én töletek Tadde doktorra hivatkozom, miután ő kétségkívül többet látott, s észlelt, mint mi együttvéve.

Bánházy Arthur ezen közbeszólását élénken ragadta meg Gyula.

— Igen, mondjon Tadde véleményt, ki adatait a világ öt részéből bön-gészhetette: kiálta serlegét fölemelve.

— Vitessék a pör az ő sedriája elébe: követelék a máskor hallgatag ház-gazdánk is.

— Nem bánom hozzon Tadde itéletet: szólt jóváhagyón Andor.

— És, jegyzém meg, a vesztos fél legalább ma ne ujithassa meg perét.

Nagy utazónk szokatlan nyájassággal mondá: — Szabad tért kívánok minden véleménynek: ez politikai elvem, mellyet még a poharazás közt is, midőn hevünk paradox állításokra ragadhat, szigoruan föntartani óhajtanék. En-nélfogva határozottan visszautasítom a bíraskodás ráruházott szerepét, s dönt-vények helyett csak igénytelen nézeteket teszek közzé.

— Helyes! . . halljuk! . . . kiáltók poharakat koczintva.

— Ugy hiszem, szólt Tadde, hogy egy nő háziéletéről, mindig azon kör-nek, melly őt körülveszi, eszméi, divatos hiuságai, szokásai, erkölcei és tár-salgási szelleme határoznak. A quackernő nem fog férjéhez, bár unja vagy gyü-löli, hűtlen lenni; mig XV-dik Lajos udvarában gyakran megcsalott az olly férj is, ki nője által hön szeretteték. . . De uraim! tán elég volt már a böl-cselkedésből, s a helyett, hogy tovább okoskodjam, engedelmséggel két törté-netet beszélek uti élményeim közül. Vonjanak önök belőlök, ha tetszik, követ-keztetést vitatkozásainkra, vagy — mi még sokkal jobb — általában enged-jék magukat feltétlenül át a benyomásoknak, mellyek kedélyeikre hatni fognak, nem kérdeztvén, honnan indultak azok ki, s minő irány felé vezetnek?

Örömmel ragadtuk meg Tadde doktor ajánlatát, s ő szivarra gyujtván, következő történetet beszélt:

II.

EGY KALAND A MISSOURI MELLŐL.

Ellis több indian törzs nyelvén tudott beszélni, és sok természetes ra-vaszsággal némi miveltséget, az eszélylyel pedig jókora vakmerőséget kötött össze.

Ezen tulajdonaiért az északamerikai államok tizenhatodrént diplomátai közé tartozott.

Ő Clay, Webster, Monroe volt zsebkönyvkiadásban, — egy státusférfiú, ki hazájának területét néhány akó égett bor, néhány kétsző fegyver, vadász-áska és szarvasbőr-nadrág által már is száz négyszeg mértfölddel szaporította.

Mert az indiánokkali alkudozások mindig Ellisre valának bizva, ha alkalmatlansággal vagy feltűnő veszélylyel jártak.

Egy reggel épen kompját igazítottá ki, midőn meglátogattam.

— Akar-e ön velem jönni? kérdé.

— Okvetlenül: válaszolám.

— De vörösbőrűek közé megyünk.

— Tudom.

— S a m i k o, *) kit jelenlétünkkel meg fogunk tisztelni, egy vén dühöncz.

— Ha már dühöncz, még jó hogy vén: mondám.

— Követeléseink, mellyektől el nem állhatunk, ugy látszik: igazságtalanok.

— Ez Yankee-szokás, s önök nemzeti jelleméhez tartozik

— De amerikai jellemünkért még az ön magyar koponyabőrét is lehu-zathatja a m i k o: szólt mosolygva Ellis.

— Az által is egy tapasztalással többem lesz; — bár az utolsóval: válaszoltam.

— Tehát holnap hajnalban a Missouriin leszünk.

Kezet nyujték.

— Négy órára elvárom.

— Pontban itt leszek.

Másnap a határozott órában vizen valánk. . . .

Sötét, zavaros hullámok közt evezünk, mellyekre nem vethetett árnyat a felhő, csillámot a napsugár és szeszélyes képleteket a part gazdag növényvilága; mert az epés-sárga, sűrű és iszapos folyam felszine semmit visszatükrözni nem birt.

Régi földrészünkön s különösen Európában, hol az emberi társasággal együtt már a hegyek és folyamok is megvénültek, többé nem lehet a Missouri-hoz hasonló vizet látni, melly szenvedélyes kicsapongásaiban minden szabályon és korlátokon túl merje magát tenni.

S csodálkoznak önök: hogy én aggnak vagy fiatalnak hiszem külső alakjánál fogva a hegyet és folyót?

Mintha a természet szintugy nem árulná el életkorát, mint az emberi arcz!

Csak ismernetek kell a jeleket, mellyek által év-ezreit hirdeti! . . .

Mondom: a Missouri ifju, szeszélyes és vad erkölcsü folyam, melly még medret sem vert olly állandóan, hogy irányát, ha kedve szökken, játszva ne változtathassa meg.

*) Fejdelem.

Szent Luistól kezdve a partok körül mindkét oldalán megdöntött fákkal van fedve, mellyek gyökereiknek vékonyabb szálainál fogva még a földhöz vannak ragadva; de derekaikkal már a vízre borultak, virágba takart lombjaikkal a hullámokat seprik, és koronáik körül sívó örvények tánczolnak, apró ágokat, növényeket s bokrokat dobálva rájuk, míg ezen idegen terük miatt alásülyednek vagy elsodortatnak, hogy a hullámokon lebegő társaikkal egyesülve egy mozgó szigetet építsenek, mellynek alsó rejtekeiben az éhes alligator martalék után leskődik, fön pedig tündér-ernyőt vonnak, s bűbájaik igéző varázsait tartják fel, a legszeszélyesebb alaku és színü folyondárok.

Nehol meg a bösz hajlamu Missouri, hogy a hajósokat és a környéket rémitse, fővényzátonyokat emel, s ugy összeköti azokat a közéjek terelt fátörzsek és egyéb uszadékok által, mintha medrét erős töltésekkel örökre elzárni akarná. Ilyenkor aztán árjai a parton átszáguldanak, s benyargalván a szomszéd rónákat, mindent iszapba takarnak, míg a pusztítás kéjeit ismét megunva, módot lelnek medreik závorát fölnyitni, s elhordván a maguk ellen emelt falakat, harsogva nyargalnak régi utaikon tovább.

Szép de veszélyes vállalat a Missourin evezni, . . . most is az, s hát még 25 évvel előbb, midőn Ellis barátommal csak egy vitorlás kompon kísértettük meg!

Azonban, mit érdekelhetné önöket olly uti viszontagságok leírása, mellyekben a felöltő és különös egyedül a nehézségek legyőzéséből áll.

A tizedik napon egy kék hegyekkel beszegett rónánál kötöttünk ki, hol csak néhány gyapotfa emeli fejét a magasra, a sötétzöld pázsitu rét virágbokrai és törpe csalitai között.

A parthoz közel lakott kalauzunk, kihez utasítva valánk, egy félig már amerikaivá vált vörösbőrü.

Nála két tüzes, de gyakorlott vadászlóra tevénk szert, s még mielőtt a hold ezüst világát a festőileg szép és ábrándosan néma térségre kiárasztotta volna, mi már azon hegysor alján voltunk, mellynek oldalain és völgynyílásai közt szétszórva heverték a vörösbőrüek kunyhói, majdnem olly rendetlenül s igénytelen külsővel, mint a Zaránd vagy Hunyad megyei oláh helységek h u r u b á i.

A fejedelem residentiája is csak annyiban különbözött a másokétól, hogy valamivel nagyobb volt, és kertjében több dohány, burgonya és tengeri termett.

— Ön,— szólt Ellis mosolygva, míg a kapuhoz közeledénk, néhány kíváncsilag vad tekintetü férfitől és egy csoport arczfintorító s ujongó gyermektől kísértetve, — ön, kedves barátom! a hatalmas mikó dísztermének falain, egyéb nagyérdékü ritkaságok közt néhány művészileg s k a l p i r o z o t t koponya-bőrt

fog találni, mert, mint hallám, a mi leendő házgazdánk a napokban egyik régi ellenségét legyőzte, s épen ma uralkodása sok gondjait a foglyok megnyuzásával deríté föl.

— Igen sajnálnám, válaszoltam, ha a magas egyéniség a kitöméseknél elfeledett volna egy kevés egérköt használni, mi egyébiránt nem csak a mi orraink érdekében lenne szükséges, de maguknak a diadalmi emlékeknek megőrzésére is.

— Ön, ugy látszik a mikónak még órákat fog adni ezen nem nagyon philanthropicus mütételek körül — mondá Ellis némi boszorkodással hidegvérűségem miatt.

— Miért ne? szólék. Én szeretem a nemzeti szokásokat tiszteletben tartani, s ha majd a philadelphiai német quackerek közé fogunk utazni, akkor az állatkinzás elleni társulatokat igyekszem jó tanácsokkal segíteni.

Illy tréfák közt léptünk a vén mikó elébe, ki több országnagyok kíséretében fogadott el, a kövezetlen és sikárlatlan házeresz alatt.

Ő felsége nem tette hosszan tenyerét tenyerünkbe, mint szokás.

Ez elégtelenségének világos jele volt.

Később termébe vezetett, hol egy fapadra ültünk; de fájdalom! rövid pipáját nem dugta szájából a miénkbe, mi ellenségeskedő indulatának olly komoly előjele volt, hogy tanácsnokai kezdték homlokaikat ránczolni.

Ellis minden diplomatiái ügyességét összeszedé, s csak ennek köszönhetük, hogy a vacsora alatt egy sonka kövérebb részéből, a mikó vágott saját késével számunkra néhány darabot le; mi az ajtó előtt leselkedő publicum kedélyét valamennyire csillapítá, és nekünk kezességet nyujtott arról, hogy legalább más nap reggelig fejbőrünk háborithatlan birtokába maradhatunk. . . .

Számomra a fejdelem nagyobbik fiánál — ki nyájas tekintetű ifju volt, és az egész törzs legbátrabb harczosának tartaték — rendeltek szállást.

Meggyujtott ágak világa mellett vezettetém hozzá, s csak hamar lehetlen vala nem éreznem, hogy helyzetem az Elliséhez képest királyi vala; mert házgazdám lakában a butorok egyszerűsége mellett is, nemcsak esin és tisztaság, de némi confort is mutatkozott.

M a t a b a, a szép menyecske, kit ő pár hónappal előbb hozott egy Szent-Louishoz közel fekvő indus-telepből nőül, finom izléssel és leigéző modorral birt, s mit sem kétkedem, hogy a vörös bőrűek felső köreikben — nemcsak a Missouri partjain, de az Egyesült-államok egész területén — a női báj, kecs és nemes magaviselet babérját senki tőle elvitatni nem tudta volna.

Ő az indus delnök gyöngye vala, — egy eszménykép, bár nem az europai fogalmak szerint.

S mért fessesem le őt azoknak, kik a szépségröli itéletökben bizonyos for-

mákhhoz szoktak, mellyeknek járszallagán akarnák képzelődésüket vezetni, s ha ez mégis gyakran tulcsapong, s ha szívüket lángra gyulasztja olly néember iránt ki a világ által szépnem tartatik, inkább maguk is elhiszik, hogy a szerelem vak, mintsem bevallának, miként a szépségröli fogalmaink többnyire nincsenek sem az érzékingerekkel sem szellemibb vágyainkkal öszhangzásban, s így minden belső alapnélküliek?

M a t a b a a milly bájos, olly hű és szeretetreméltó nő volt.

Férjéhez határtalanul ragaszkodék.

Fellekesült ennek egy nyájas tekintetére; leveretve volt homlokredői által.

Kitalálta gondolatait, engedelmeskedék szeszélyeinek, áldá igazgatalanságait, mellyekkel az ifjú mikó haragra hajlékony vérmérséke néha sujtá.

Az indus nők sorsa zordabb, mint az europai asszonyoké a legmiveletlenebb néposztálynál is.

Mert nálunk mindenütt bizonyos lovagiasság uralkodik, melly a terhebb foglalkozásokat nem engedi a gyöngé női kezeknek át.

De a vörösbőrüeknél a férfi csak vadász és harczol. A többit, a mezei munkától kezdve, mind a nőnek kell eligazítani.

A férj még fegyvereit is velök takaríttatja ki, s gyakran velök viteti azon helyig, hol használhatja.

Az indusnő a szerelem leggyöngédebb viszonyai közt is rab, kinek sokat igen sokat kell fáradni, hogy ura, a nemzeti szokás szerint, henyélhessen.

Mataba elragadtatással élt házi körének.

Kedvvel nyult mindenhez, mi neki fáradtságot, szive bálványának pedig kényelmet okozott.

Nála a kötelesség élvezetté lön, s én, bár a világot beutaztam, még eddig kevés nőre találtam, kivel a férjnek annyi oka lett volna megelégedni, mint az ifju mikónak Matabával. . . .

Ellis három napot töltött legkisebb siker nélkül el; sőt házgazdáink sötét tekintetéből gyanítani kezdők: hogy a miénknél biztosabb jövővel bíró koponyabört nagy erőlködés nélkül is lehet képzelni.

Sejtők: miként a vén mikó a szomszéd főnökökkel titkos összeköttetéseket keres.

Körünkből néhány ismert arcz eltűnt, a nélkül, hogy újra visszakerült volna, mi nyilván azért történt, mert a kedélyek felizgatására küldetének olly törzsekhez, mellyek a Yankeek ellen legtöbb gyűlölettel és boszuvágygyal voltak telve.

A gondosan beleplezett előkészületek alatt a mikó, hogy figyelmünket elvonja, egy vadbival-vadászatra hívott meg, mi az indiánok legkedveltebb és legjövödelmezőbb időtöltése azon vidékeken, hol nagy kiterjedésű savas mezők és só-kutak vannak.

Kívánatát nem utasíthattuk vissza, s más nap hajnalhasadtával már lovainkon valánk, kezünkben könnyű, rövid flintával, melyet vágatva is hamar meg lehessen tölteni.

Utánunk egyfogatu szekerek jöttek az elejtendő vadak hazavitelére.

A domb aljánál sarkantyuzott lovakkal és szélgyorsan repültünk tovább, mintha versenyteren volnánk.

A falu szélső kunyhójának füstje is elenyészett szemeink elől, a vidékek panorámája tündérideg változott, bokros, csalitos völgyekből, sima, virágszőnyeges és fűszert lélekző rónára értünk, mellynek párkányát árnyékos gyapota-erdő boritá, s lassu emelkedéssel vonult egy bércz élére, mindig gyéribbé és átlátszóbbá válva.

Fél óra alatt az erdön lovainkat átvezetve, a hegytetőre értünk, honnan nyílt, szabad kilátás tárult egy hullámzó és görbülékeny lapályra, mellynek horpadásai a háttérben ugy csillogtak, s tündöklének, mintha gyémántporral lettek volna sűrűn behintve, míg mélyebb fekvésű helyein széles és vertezüstből készítettnek látszó szalagok vonultak végig. Közép-Ázsiában már levén alkalmam hasonló jeleneteket szemlélni, tudtam, hogy e ragyogó, szemképrázató tájkép fényes színezetét, melly rámájának sötétzöldjével olly csodás ellentétben áll, egyedül a sós forrásokból kiömlő patakoknak köszöni, mellyek tavaszszal szétáradnak, de utóbb a hamar beálló nyári hőség által kiszáritva, vastag lemezt hagynak magok után, hogy azt a rezgő napsugarok tündértükhöz varázsolják át.

— Amott a vad bivalok tanyája! mondá az ifju m i k ó a sós-rétekre mutatván.

— Egy óra alatt lassu ügetéssel már az ezüst szalagoknál lehetünk: válaszolám a távolságot szemeimmel mérve.

— De nem látok egy körmet is a buffolokból: közbeszólt Ellis.

— A rét fordulatánál szoktak legelni, s ha jobbkézre térünk, legott szemünkbe tűnnek: jegyzé meg kalauzunk, ki a vörösbőrüeknél gyakran mulatván, e vidéket is ugy ismeré, mintha saját birtoka volna.

Akként történt, mint mondá.

Az egész nyáj együtt volt, többnyire kényelmesen heverészve.

Körülbelöl egy angol mértföldig közeliténk hozzájuk, lassan és zaj nélkül.

Ekkor megállottunk.

Az ifju miko tollakat hintett a légbe fel, hogy láthassa merről fú a szél, s jelt ada a vetkőződésre.

Ledobtunk lovainkról minden szükségtelen terüt. Felsőruhánkat, kalapunkat, vadásztáskánkat halomba raktuk. Egy könnyű kendőt fejünkre, mást derekunkra köténk, a töltéseket rögtönzött övünk közé rejtők, néhány golyót szá-

junkba fogánk, s miután megtámadási tervét az öreg mikó közlé velünk, fegyvert töltünk, a puskavesszőt kezünkbe vettük, sort alakítánk és lépésben kezdünk előrehaladni.

Nem szükség emlitenem, hogy a Missouri körül a jobb lovak a vadászat ezen nemére pontosan betanítva vannak, s kivált az enyim egészen elemében látszott lenni. Hegyezte fülét, szikrázó szemeit a martalékok felé fordítá, tés-tén villanyos rezgések nyargaltak át, nyaka büszkén görbült, s tartása olly kihívó lön, mint egy hadiménéc, midőn a trombiták rivalgnak, az ágyu dördül és a csata kezdődik.

Óvatosan, hallgatva közeliténk majdnem egy puskalövésnyire; de akkor a buffolok észrevevének, felszökkeltek, s tömegestől nyargalni indultak. Viharként rohanánk utánok; mert senki, ha akarta volna is, többé nem fékezhető lovait. Sűrű porfelleget vertünk magunk körül, soraink szétszakadtak, az ifju mikó már az üldözöttek utócsapatainál volt, s én nyomban mellette.

Még egy perez, s a dühös, bár megfélemllett állatok tömegébe vegyülünk. Egy óriás bikát szemeltem ki, melly a nyáj királyának látszott, lihegő orlyukain lángot futt, és széles homlokának szarvait visszafordítva, merészen tekintett felénk, s a tömeg által inkább tolaték, mint maga ment.

Ellene rohantam, bár egészen más oldalon volt.

Döfetve, taszítva, emeltetve, hogy nem tudám: lovamon ülök-e vagy vadbivalon? végre a nyargaló nyáj közt hozzá közel juték, s fegyveremet rácsattintám.

Golyóm talála, mert lehökkent; azonban ismét fölemelkedék, s kihívón forgatá nyakát, mintha keresné ellenségét. Ő hátramaradt; társaim eltűntek, s csak a sötét porfelleget mutatá a vadak s vadászok nyomait.

Felém tartott.

Puskámat megint reá akarám sütni, midőn észrevevém, hogy sántit, mert lapoczkáját zuztam szét.

Lovam tehát könnyen kikerülheti rohanásait, gondoltam, s azzal vállamra vetvén fegyveremet körüle kezdék forogni, ingerkedvén vele és félreugorva, ha megtámadott.

Mihelyt pedig dühe tetőpontra hágott, tárczámat elővettem, s különböző helyzetekben rajzolóam le őt, paripám éles elméjére bizván, hogy a veszély körén kívül tartson.

Alig lehet valakinek képzete e megsebzett bős állatról, melly sejté, hogy nem menekülhet többé, de életét drágán akarta eladni.

Nagy, kerek szemei vérpirosak voltak; hosszú, bozontos serénye csaknem földig ért, száját kitátá, torkából és orrából forró gőz és vér omlott, mihelyt meghajlék, hogy reám rohanjan. . .

Rajzom épen elkészült, midőn valaki csendesen érinté vállamat.

Az ifju mikó volt.

— Neked ma nitto *) erős lelket adott. Szivedet aczélból készíté. Sokszor valál a halál markában.

— Nem vettem azt észre: válaszolám.

— De én rég nézem a buffoló megtámadásait, mellyek veszélyesek voltak, mint a roszt szellemeké, midőn a sötét fellegekből nyilaikkal reánk irányoznak. . . Azonban jer távozzunk. A fáradt vad többé nem védheti magát, már is földre hanyatlott, s husa, évei miatt, ugy sem izletes. . .

E percz oltá a fiatal mikó legjobb barátommá lőn.

Még mielőtt a vadásztársasághoz értünk, az ő pipájából eresztém a füstöt, Ellis nagy bámulatára.

Midőn pedig a mezei lakomának vége volt, s a nap leáldozásával haza érkezünk, házgardám kezembe tevő szép hitvesének kezét.

— Élvezd, mond, amíg küszöbömön belől vagy, a legkitünőbb vendégi jogot.

S Matabát távozásomig feloldá a hűség kötelessége alól.

Sokkal több europai polgárisodás volt bennem, és még akkor sokkal mélyebben érezém némelly szokások és eszmék kiábrándító erejét, hogysen esodálkozással és neheztelve ne tekintsek házgardámra, ki komolyságomat büszkeségnek magyarázván, megbántva lenni látszott.

Ekkor szememet Matabára fordítám.

Az ő arca derült volt, mint mindig, s annyi kellemmel, annyi boldogsággal, annyi átengedéssel fogadta férje mostani parancsát is, mint az eddigieket!

Házgardám kegye, Ellisnek használt legtöbbet.

Mert a vén mikó, ki fia befolyása alatt állott, szelidebbé lőn, s három nap alatt a Yankeek igazságtalan követeléseire ráállott.

Midőn elbucsúzánk, epedő nézelletem hosszasan nyugodt Matabán, ki iránt keblemben már erős vonzalom élt.

De ő, a jégszívü, csak férjére látszott gondolni.

Körüle, egyedül körüle lebegett minden eszméje, figyelme s kedélyének egész világa.

Leste arcának vonalait, szemének mozgását, intésit, szándékait, engedelmesen, hűn, szerelemittasan.

Árnyéka volt férjének, melly általa él, vele jár, nélküle nem létezhet. Réám pedig csupán olly udvarias közönnyel tekintett, mint akkor, midőn még a legkitünőbb vendégi jogról, mellyben némelly indián törzseknél szokás a kedvelt idegeneket részeltetni — épen semmit sem tudtam.

*) Isten.

Büszkeségem le volt alázva.

S míg a Missourin visszaevettünk, százszor esküvém: soha többé a szivtelen Matabára nem gondolni.

De az indus kunyhóban szerzett tapasztalataim olly különösek, s a lélektan rendes szabályaival annyira ellenkezők valának, hogy elmémet magukhoz bilincseltek, s könnyen nem szakithattam velök.

Midőn tehát három évvel utóbb ismét Szent-Louisba utaztam, s hallám, hogy az öreg mikó — ki egyetlen fiát harcban veszté el — minden földjeit az egyesült-államoknak átadván, őseinek kunyhóihoz költözik Mexikóba vissza, s most a szerződmény megerősítése végett Ellist fölkereste: — természetes vala, miként rögtön siettem régi utitársam fölkeresésére.

Mert akarám még egyszer Matabát látni.

Ah! mivé vált ő!

Teste elhervadt, arcán fájdalom és állandó levertség ült.

A vörösbőrűek félénk tisztelettel tekintettek rája.

Szentnek mondák őt; mert a vadnépek a tébolyodottat, ki nagy szerencsétlenségek miatt esztét veszti, szentnek szokták nevezni.

— De az istenért! mi lehet betegségének oka? kérdém.

— Férje halála: válaszolták egyhangulag. . .

Mataba nem ismert rám.

Nevemet is elfeledte.

— Csodálatos! sohajtá Gyula, midőn Tadde doktor rövid kalandját bevégzé.

— A vadbival-vadászat vetélkedik érdekességében a mi angol modoru kopászatainkkal: szólt Tamás bátya eléggülten.

— De Mataba erényére alig adok annyit is, mint szépségére: jegyzé meg Andor, egy pezsgős palaczkot nyitva föl.

— Vitatkozás helyett, jobb volna, ha ön másik történetét is elbeszélne: sugá Bánházy Arthur félhallhatón.

— Igen, sürgetém én, . . . kezdjen ön, doctor úr! ígért beszélyjéhez.

Tadde új szivart gyujtott, s következő kalandot mesélt.

(Folytatjuk.)

EGY KÖLTŐ MELLETT. *(Petőfi mellett)*

TÓTH KÁLMÁNTÓL.

Nézem dalaidat lelkemnek szemével,
 Fejem zug, szívem ver, és elborít a láz —
 Nem merlek vizsgálni, nehogy megőrüljek,
 Mint egy istenséget kutató csillagász.
 Érezem lelkednek mindenhatóságát,
 De a nagy egészet nem fogom föl benned . . .
 Egy egy dalban nézlek, és úgy értelek meg,
 Mint egy kis kenyérben a megváltó testet.

Sokszor sötét vagyok — előveszem könyved,
 S rám ragyog ezer nap, — nem ezer, milliom!
 Sokszor hitetlenül megtagadok mindent,
 Hanem a te dalod szent évangéliom.
 Hitet, lángot adsz te . . . hol is születhettél? . . .
 Azt beszélik sokan, hogy a Kis-Kunságban,
 Meglehet hogy úgy van . . . de én azt gondolom;
 Egy új Hóreb völgyén, csipkebokor lángban.

Szebb a te bánatod mint másnak öröme,
 Szebb a te örömed mint másnak szerelme . . .
 És a te szerelmed? . . . oh ennyi fény előtt
 Elsápad minden szív, megvakul az elme —
 Sokszor gondolkozom szerelmes lelkedről:
 Mielőtt beléd szállt vajjon mi lehetett? . .
 Gondolkozom . . . talán forró tüzes diacsfény
 A nagy alkotónak koronája felett.

És még holmi piszkos istentelen ajkak
 Másokkal mondanak egyformának téged!
 Szelíd fiu vagyok — de hogy ha ezt hallom,
 Szinte fogam csattog, majd megesz a méreg.
 Én nem is tudom hogy miképp beszélhetnek
 Kis tó mellett fekvő hideg porszemekről,
 Meg egy határtalan tengerrel övezett
 Egész édig nyuló tűzokádó hegyről!

De hadd beszéljenek! . . . hisz én nekem azért
 Egy hangod másoknak mindenével felér,
 Páratlan csalogány a dalok kertjében!
 Szétpattant üstökös a költészet egén!
 Összetörném lantom ha tiedre nézek,
 Hanem az vigasztal, az vigasztal nagyon:
 Hogy a csalogánnyal sokszor egy bokorban
 A lehangtalanabb madárka is dalol!

TAVASZKOR.

JENEVAITÓL.

Jertek e tönkelegből ki,
 Jertek ki a szabadra!
 Maradj megettünk messze el
 Önző város magadra;
 Az ember itt csak elvadúl,
 Egymás szemét kivájja, —
 Egész egy Kárpát minden ház, —
 S nincs egy kövi rózsája.

Mi szebb, virágos kint a táj,
 Keblét eléd kitarja,
 Feléd szálló sohaj gyanánt
 Közönyt az illat árja;
 Kékebb szemekkel üdvözöl,
 Alább hajol le érted, —
 Nem kell az égbe vágni fel,
 Már ott alatt elérted.

Mosolyg a föld, menyasszony lett,
 A nap a völegénye,
 Mit csak körüléd látsz, a zöld,
 Az mind az ő reménye;
 És az a sok himes virág
 Koszoru szép fejére, —
 O jertek a szabadba ki,
 Jertek menyegzőjére!

Mint sürg a méh, vig dal között
 Folyik a munka szépen,
 Mezőben a paraszt legény,
 Pacsirta szánt az égen;
 Magot vet az, s a föld ölen
 Nyomán kalászkok nőnek,
 Ez dalt vet, és a dal kikél
 Keblében a költőnek — —

S utána zeng a völgy, a hegy,
 A szirt érzetre gerjed:
 Felbuzg a forrás kebléből
 Alá énekve cserged . . .
 Hallgasd dalát, leülhetsz ott
 Vállára a tetőnek,
 Ne félj, a moh benötte, most
 Keménye sincs a kőnek . . .

S kiengesztelve rég a fagy;
 Lehulla dérvirága,
 Helyette most rózsát terem
 A bokrok tüskeága,
 S a tél gonosz síró fia,
 A szélvész nem sikoltoz:
 Legény lett már, szerelmi dalt
 Susog most a virághoz.

S a réten vad virágok közt
 Szelid rózsák is nyílnak:
 Piros leánykák bokrétát
 Kötöznek ifjaiknak;
 Mert a szerelm ott nem mese,
 Valóságos történet:
 Attól szárad ki ott a fa,
 Attól virul az élet.

Jertek e tönkelegből ki,
 Jertek ki a szabadra!
 Maradj megettünk messze el
 Önző város magadra;
 Az ember itt csak elvadúl,
 Egymás szemét kivájja, —
 Egész egy Kárpát minden ház, —
 S nincs egy kövi rózsája.

LAVOTTA ÉLETE ÉS KALANDJAI.

BERNÁT GÁSPARTÓL.

Az álvirtuoz.

Néhány pillanatig a régi jó időkhöz vezetem vissza szives olvasómat.

A multakról már csak azért sem árt gyakrabban emlékeznünk — semmint az újdonság érdeke igényelné — mert fajunkban a krónikák megjegyzék: hogy a magyar nem csak születet huszár; hanem született gazda is.

Nemzetem bánatának és örömeinek az igénytelen családi élet legbiztosb és legszentebb menedéke.

A szorgalmi áldások ezredéves evangéliumában írva levén azon arany igazság, hogy valódi jó gazda ó bor, ó buza, ó széna és ó szalonna nélkül nem lehet: e nemes ócskaságok testvérjeül ajánlom a régi jó idöket is, mert a jó idö olyan, mint a jó töltött káposzta: mind a két elem annál izletesebb és maradandóbb emlékeztö, mentül többször melegítetik.

A magyar, mióta a volgai tömlökön már nem uszik, hanem csak dudálgat: különben is lelkéböl kedveli a régiségeket.

Köztünk majd mindenkinek akad valami érdekes ó csecsebecsége.

Például: Abamente árnyék, kaczagán romok, könnyező csótárak, sohajtozó kardkötök, mérges pánczélok, rokozó adósság... s több efféle nemzeti clenodiumok

Mért ne ölelnék házi barátul egy egy termetdarabot az elmúlt jó idökböl is.

Annival inkább, mivel ezen élvezet a világ legolcsóbb drágasága.

A gyöngédtelen kebelbe pietást varázsol, ... bátorítja a csüggedezöt, a kevélyeket lealázza; s mint szellemi házi eszköz, áldással jár és megbecsülhetlen.

Tenéked édes jó magyarom a visszapillantásokat különösen ajánlanom kell.

A gondos természet a tunya rákot villámgyors forell közelébe teremté.

A telegraf nem ritkán járhatlan iszaptengerek fölött működik.

Ugyanazon helyen, ugyanazon idöben milly óriási különbségek mutatkoznak.

Fent a megnyergelt perczek szárnyaló hatalma, világ éseményeket kormányoz, (lásd a telegráfot) alant pedig paripástól együtt sárba vész a lucskos idöben ógyelgö nemzeti gondolat. (lásd az alföldi töltéseket.)

A szivet, lelket, olly édesszeliden ápoló reminiscentiát nem fontoskodó studiummal ajánlom én!... Óh nem, mert hisz e nemzedék a játékszatók nemzedéke!.. hanem olly izletes szellemi csemegéül mutatom be, melly minden igaz magyarnak csak nemzeti becsületére válhatand.

A mult idök szent emlékeihez már csak azért is illik ollykor visszarévedoznünk, mert korunk progressiv haladása miatt a tegnapnak maholnap füle is alig fog ki-látszani.

Ime tehát egy kis antik csemege.

TAVASZKOR.

JENEVAITÓL.

Jertek e tömkelegből ki,
 Jertek ki a szabadra!
 Maradj megettünk messze el
 Önző város magadra;
 Az ember itt csak elvadúl,
 Egymás szemét kívázza, —
 Egész egy Kárpát minden ház, —
 S nincs egy kövi rózsája.

Mi szebb, virágos kint a táj,
 Keblét eléd kitarja,
 Feléd szálló sohaj gyanánt
 Köszönt az illat árja;
 Kékebb szemekkel üdvözöl,
 Alább hajol le érted, —
 Nem kell az égbe vágni fel,
 Már ott alatt elérted.

Mosoly a föld, menyasszony lett,
 A nap a völegénye,
 Mit csak körüled látsz, a zöld,
 Az mind az ő reménye;
 És az a sok himes virág
 Koszoru szép fejére, —
 O jertek a szabadba ki,
 Jertek menyegzőjére!

Mint sürg a méh, vig dal között
 Folyik a munka szépen,
 Mezőben a paraszt legény,
 Pacsirta szánt az égen;
 Magot vet az, s a föld ölén
 Nyomán kalászkok nőnek,
 Ez dalt vet, és a dal kikél
 Keblében a költőnek — —

S utána zeng a völgy, a hegy,
 A szirt érzetre gerjed:
 Felbuzg a forrás kebléből
 Alá énekve eserged . . .
 Hallgasd dalát, leülhetsz ott
 Vállára a tetőnek,
 Ne félj, a moh benőtte, most
 Keménye sincs a kőnek . . .

S kiengesztelve rég a fagy;
 Lehulla dérvirága,
 Helyette most rózsát terem
 A bokrok túskeága,
 S a tél gonosz síró fia,
 A szélvész nem sikoltoz:
 Legény lett már, szerelmi dalt
 Susog most a virághoz.

S a réten vad virágok közt
 Szelid rózsák is nyílnak:
 P i r o s l e á n y k á k bokkrétát
 Kötöznek ifjaiknak;
 Mert a szerelm ott nem mese,
 Valóságos történet:
 Attól szárad ki ott a fa,
 Attól virúl az élet.

Jertek e tömkelegből ki,
 Jertek ki a szabadra!
 Maradj megettünk messze el
 Önző város magadra;
 Az ember itt csak elvadúl,
 Egymás szemét kívázza, —
 Egész egy Kárpát minden ház, —
 S nincs egy kövi rózsája.

LAVOTTA ÉLETE ÉS KALANDJAI.

BERNÁT GÁSPÁRTÓL.

Az álvirtuoz.

Nehány pillanatig a régi jó időkhöz vezetem vissza szives olvasómat.

A multakról már csak azért sem árt gyakrabban emlékeznünk — semmint az újdonság érdeke igényelné — mert fajunkban a krónikák megjegyzék: hogy a magyar nem csak születet huszár; hanem született gazda is.

Nemzetem bánatának és örömének az igénytelen családi élet legbiztosb és legszentebb menedéke.

A szorgalmi áldások ezredéves evangéliumában írva levén azon arany igazság, hogy valódi jó gazda ó bor, ó buza, ó széna és ó szalonna nélkül nem lehet: e nemes ócskaságok testvérjeül ajánlom a régi jó idöket is, mert a jó idö olyan, mint a jó töltött káposzta: mind a két elem annál izletesebb és maradandóbb emlékeztető, mentül többször melegítetik.

A magyar, mióta a volgai tömlökön már nem uszik, hanem csak dudálgat: különben is lelkéből kedveli a régiségeket.

Köztünk majd mindenkinek akad valami érdekes ó csecsebecséje.

Például: Abamente árnyék, kaczagán romok, könnyező csótárak, sohajtozó kardkötők, mérges pánczélok, rokokó adósság... s több efféle nemzeti clenodiumok. Mért ne ölelnénk házi barátul egy egy termétdarabot az elmúlt jó idökből is.

Annyival inkább, mivel ezen élvezet a világ legolcsóbb drágasága.

A gyöngédtelen kebelbe pietást varázsol, ... bátorítja a csüggedezőt, a kevélyeket lealázza; s mint szellemi házi eszköz, áldással jár és megbecsülhetlen.

Tenéked édes jó magyarom a visszapillantásokat különösen ajánlanom kell.

A gondos természet a tunya rákot villámgyors forell közelébe teremté.

A telegraf nem ritkán járhatlan iszaptengerek fölött működik.

Ugyanazon helyen, ugyanazon időben milly óriási különbségek mutatkoznak.

Fent a megnyergelt perczek szárnyaló hatalma, világ eseményeket kormányoz, (lásd a telegráfot) alant pedig paripástól együtt sárba vész a lucskos időben ügyelgő nemzeti gondolat. (lásd az alföldi töltéseket.)

A szívet, lelket, olly édesszeliden ápoló reminiscenciát nem fontoskodó studiummal ajánlom én!... óh nem, mert hisz e nemzedék a játékozatok nemzedéke!.. hanem olly izletes szellemi csemegéül mutatom be, melly minden igaz magyarnak csak nemzeti becsületére válhatand.

A mult idök szent emlékeihez már csak azért is illik ollykor visszarévedoznunk, mert korunk progressiv haladása miatt a tegnapi maholnap füle is alig fog ki-látszani.

Ime tehát egy kis antik csemege.

1789-ben vagyunk.

E merész ugrásért pár héttel ezelőtt bocsánatot kértem volna, . . mert akkoron még legfeljebb is azon keserves házi és nádi nótákra tánczolánk, mellyeket a haragos sors elibünk füttyölt; . . hanem azóta a tudományos világ olly művészi bukfenczet vetett, melly a büszke XIX. századot a mumiák ó hazája előtt bókoltatja.

Valahára kezdünk lenni igazságosak és eszmélők.

Be kell látnunk, hogy az erő és valódiság, legyen bár az akár sziv, akár ész-beli hozomány: szent és örök.

Meg kell ismernünk, hogy az ó világ éjelei korántsem voltak olly sötétek, mint millyeknek az utó századok balitélete rajzolgatja.

Az elhiresült egyiptomi homályból a napokban érkezék meg hozzánk egy darab fény sugar.

Aligha magyar töltésen nem utazott az illető fényatya. . . mert a világosság-nak másutt nem szokása a késedelem.

Na de a mi jó: soha sem késő. Vén barátom 1789! jer közelébb, . . engedd át öreg csontjaidat magneticus ujjaim alá, meglásd hogy tánczolni fogsz, ha nem is cosmopolita tánczot, de csárdást bizonyosan. Hisz ugyis rég az ideje hogy pihensz; neked semmiesetre sem fog ártani egy kis boka-billegető.

A regényes Muravölgy egyik csinos falujában ünnepélyes élénkség mutatkozik. Kocsik robognak, szánok sivitnak fel s alá. Tarka vegyületű népség hullámszik a téres utcán, mellynek látkörét rendezett udvaru keritvényes lakházak szegélyezik.

A tükörtliszta helységen előmlő népszibongás; ünnepélyes arcz és öltönytetek; utközben változtatott szócserek; idegen jövőmenőkre tapadt bámészkodás sat. azt látszék igazolni, hogy itt vagy ünnep, vagy vásár van.

Vásár azonban e helyen s ez alkalommal nem tartaték, mert vásári szabadság akkoron még falukat nem illetett; hanem ünnep volt, s pedig olly hálaünnep, mellyet a nép jötevői irányában piros pünkösdi nappá szentesít, s melly firól fira és szivből szivbe száll.

December 17-ike, azaz Lázár napja volt, mellyet tisztelve szeretett földes urak emlékére ősi hagyományos szertartással ünnepelt meg Dekenócz lakossága.

A természet maga is csillogva ragyogó napot rendelt e szívélyes alkalomhoz, mintha a földesur és jobbágyság közti feszült viszony nemesítéséhez hála, kegyelet-és bizalomóltárt akart volna szép napja szelid sugári által emelni.

Élesen metsző hideg csapkodott a vidéken. Tündöklő zuzmarák függtenek a vén cserfák lombtalan ágain, játékosan hilintözva a szabad légben, mint összeölelkezett ezüst lepék.

Villogó jégfegyverek meredeztek a házak ereszein; zománczos fagypánczélok hasaltak a tetőkön; el-elhaló pára koronák kékeltek elé a fészerek beljéből; jégvirágok csillogtak a házi ebek göndör köntösén; . . s a dérporzikás ajtókilincsek saját-szerű hangon nyikorgának.

A rövid életű nap, fényfészer arczezal tekintete az aczél-lemezze dermedett tükörbe, mellyről gyémánt csillagocskák röpkedtek szerteszt.

— Messze van-e még ide Dekenócz, atyafi? — kérdezi egy kaczagánba burkolt lovag, a szélső házikó gazdáját, ki téveteg liba falkáját hessegette udvarára beselé.

— De ám nem messzére van.

— Füttentse keed ki magyarosan, hogy ez a né! — felelt kettőnek egy csapásra, a közbe jött szomszéd.

— Ugy hát csak Párday Lázár uram házát mutassa meg kectek.

— Hát oda ügyekszik nagy jó uram?

— A mi áldott földesurunkhoz?

— Oda biz atyafi, még penég messzéről ám;... hanem....

— Hanem eltörődött ugy-e?

— Fázik keemed persze, hisz olly verhenyeges a képecskője, mint a hód mikor haragszik.

— Gyerünk avval a babos fakóval arráb (utközépre vezet a lovagot). Látja nemes uram azt a három pipát?

— Merre? hol?

— Hát amottan né, a falu másik végén.

— A mik ott a lebegőben pipáznak?

— Az a Párday ú méltósága kastélya!

— Nagy sor lesz ott ma, ugy-e Büllő koma!

— Hej de millyen!... azért hát isten vezérelje a nemes urat.

— Isten velünk atyafiak! — zugá a lovag, s vágatva rohant a vendég a szivesen füstölgő palota felé, csak ugy röpkedett utánna hű fakója sörénye, s a daliás panyókás mente.

— Nem rosz teréfa ám urnak lenni — szólott Büllő gazda keményen a lovag után tekintve.

— Ühüm — felelt reá a komája.

A Párday kastélyhöz dombozaton vezetvén egy mellék utcácska, a lovag megcsendesíté paripáját, s hullámzó sörénye alatt gyöngéden tenyerezgeté a nemes állatot.

A lassadán haladó lovag figyelmét egy hozzája közel eső esinos házacska foglalá el, mellynek déli oldalát sötét köpenybe burkolt férfit támogató.

Az izletes házacskából megszaggatott hegedü hangok pengettek át a szabad természetbe.

A köpenyes alak figyelme annyira az épület ablakához volt központosítva, hogy a szomszédjában ballagó lovast észre sem vevé.

A lovag azonban nem lön olly bensőleg elmélyedve, hogy a köpeny-borulaton át, a szenvedélyesen fülelő egyéniség szemei közé ne nézhetet volna.

— Servus Jankó, ... hát te vagy? ... mi az ördögöt leselkedsz fényes nappal egy idegen ház előtt — szóla a lovag baráti meleg érzelmek közt a hangbuvárnak.

— Servus amice Búdi — válaszolt hidegen a megszólított, még csak füle botját se hederítvén a zenehangoktól másfelé.

— Felelj hát barátom! ... kedves Jánoskám hol jársz itt? kinél vagy?

— Máskor barátom! ... máskor! ... most dolgom van — s nem hallva nem látva mást, mint a házacskát, melly alatt ácsorgott, ... s a hangokat mellyek mindinkább élénkültek: en front befordult az ablakhoz, s ne hogy észrevetessék: kissé meghajlott.

— Vigyen el hát az ördög muzsikai szerelmeddel együtt te fél bo ... dörmögé a türelmetlen lovag, s a kastély felé vágatott.

Az alkonyodó nap azonban bucsuáldozatra készül.

Bágyadt sugárral rózsálló felhőcskéket csókolgat a homályló láthatárra.

Ollykor ollykor zuzos szél füttyörész észak felől.

Visítva nyikorognak a kocsikerekek.

Légben fityeg a reszkető zuzmara.

A fényszikrás havazat hangosabban ropog.

Keservesen károg és ógyeleg a varju sereg.

A hideg fokonkint növekszik.

A friss hegedű-hangokat leső egyéniségnek zenei lelkesedése nem lévén olly fokra magasztositva, hogy az érzülekeny keblet és a szellős carbonári köpenyt egyiránt befűthesse: kapta magát és törekvők kipuhatolni, ha valjon a hegedű hangok magokban játszanak-e vagy pedig billegtető ujjak alatt.

Miután szemtől szembe győződött volna meg az illető auscultáns azon igazságokról: hogy a hegedűhöz hegedüs is akadt, s hogy fütőt szobában nem fagy meg a műkedvelő olly hirtelen, mint a gyepen: tehát ekképpen meg is szólamlék vala.

— Bocsánatot kérek azs úrtól, hogy csak amugy hű belé balázs módjára hozzája berontottam. Nályon de nályon szeretem a muzsika szót, . . fűkép a hedegi félet, . . s nagyságos uraságod olly gyenyerden muzsikál, hogy no . . .

— Szivesen látok nálam mindenkit, szólt büszkén a házi úr nagyot köhintve a nagyságos czimnek.

— Instállom még egy kicsit, csak ollyan pirinnyó nutácskát.

— Tán maga is ért valamit a muzsikához?— kérdi a házi úr hivatlan vendégét, hetyke önbizalommal pettyegetve hangszere hurjait.

— Nályun keveset, . . nem is merem muzsikának nevezni.

A házi úr szemügyre veszi vendégét. Combinál s maga magához illyfélét suttog. „A tulselyes beszédmód, hajlongó szolgálai modor; borzas, hosszú sötét haj; kiülő kék szemek. Ez valami vándor cigány. Igen, de az a finom köpeny; főt nélküli egyetmás; . . vöröstelen öltönyt. E még se cigány. Még közelb inquirálgat. De bizony mégis csak cigány ökeme.“

— Miféle bandához tartozol more?

— Már ríg, hogy nem bandázok.

— Hát hol laksz, s miféle járatban vagy?

— Vajda vagyok és többnyire gyepen van a rezsidenésiám.

— Ugy látszik, mintha erdélyországi születés volnál.

— Miről sejti nemzetes méltósága?

— Hát csak arról biz én atyafi, hogy az erdélyi cigány sokkal pirosabb, s kevéssé rongyosabb, mint a magyarországi.

Az álcigány e kizelgő dicséretre kiegyenesedett; bal vállát fel-felhuzogató, és mosolytában hófehér fogakat fitogtatott.

— Meglehetősen tudsz sétálni more, mert a királyhágó ide nem tréfa ám!

— Luvun járok nagyságos uram, kesely paripán, . . a vajdáknak mindenféle portikából valami extra dukál.

— Hogy hívnak becsületes neveden?

— Hát engem bizony így hinak, hogy: *Atto val Za ze*.

— Ejnye be kaeskarings név!

— Mit ír a czifra titulus salonna nélkül?

— Rég vagytok már ezen a vidéken?

- Körül belől másfél hónapja.
 — Ugy hát hallhattad hírét Lavottának?
 — Annak a híres hegedisnek, ... hogy ne hallottam volna ... hiszen ugy ismerem, mint magamat!
 — Hát neked is tetszik?
 — Micsuda, hogy tetszik? suha, de suha se hallotta mássát még a dadék öreg apja se.

— Na cigány hát dudd meg, hogy az a híres muzsikus az én tanítóm volt!
 — Nem meg jüvendültem magamnak előre, még az ablak alatt, hogy; nagyságod kigyelmednek valami nagy nagy mestere lehetett.

A házi gazda ollyszertü állásba helyezkedék, mintha grácia csókok érintnék művészi homlokát. Érzí, hogy nem a hitvány földnek született. Abrándok közé merül. Dicsőült sohajjal égfelé tekint, s nyirettyüjével kevély sétát pattogat az engedelmes húrokon.

A cigány bámulva bámul ... és szát szemet meresztve szól: „háj ha én illy gyenyerüen tudnám azst azs angyal zsineget billegtetni!”

— Majd megitélem én tud-e ked valamit, vagy sem? itt a hegedü próbáljon valamit vajda uram!

A cigány füléhez emeli a hegedüt. Stimmel. Nagyokat köhint. Felsohajt. Szemeibe könyeket csal, és nyikorog, czinczog, krákog a haragos hurokon, mint a ketlen taliga.

— Elég more elég! ... tudom már kivel van ügyem, majd másszor — mond füleit dugdosva a házi gazda.

— Hát majd mássor ...

— Jó éjszakát more.

— Szerencsés nyugodalmas jó éjszakát kívánok.

A dekenőcezi kastélyban ragyogó fényvel ünnepeltetik Lázár napja. Párdy Lázár, korának hirneves latin költője, művészbárát, s minden szépnek, jónak buzgó védője s pártfogója volt.

Nőtlen életet élt. Háza azonban egyike volt a legtiszteltebb és keresettebb házaknak. Költői szelleméhez agg korában is, derült fesztelen kedély csatlakozott, miért is a vélei társalgás örömmünepül ismertetéek.

Muravölgyének s a szomszéd tájaknak válogatott vendégkoszorúja környezi jelenleg is szives asztalát.

A pompás ebéd végefelé jár. Arczok s kedélyek rózsállanak mindenfelé. Élczek pattognak. A vendégtársak testvérekül ölelkeznek. A haza és nemzet, a magyar és nem magyar békés frigyére lelkes toasztok emeltetnek.

A szives házi gazda ősi szokás szerint sorra járja és üdvözli vendégkoszorúja minden egyes virágát.

A hajlott koruakra családi áldomást köszönt; kezet szorit a pezsgő vérü ifjúsággal; honszeremmel kezdi s végzi áldását.

Szóba jön a nemzeti zene; annak emelkedett szépsége, méltósága. A tapasztalt öregek nemes egyszerűséget javálnak öntetni a magyar nótákba, szokásokba, mert szerintök ez egyezik legbiztosabban az eredeti szittyá természettel.

Egy művészbarát poharat emel az ifjú s már olly jeles Bihariért.

Egy más lelkesült vendégnek már ajkain a magyar zene akkori apostolát üdvözlő toaszt, midőn a házi gazda közbevág.

— Szép az a szép beszéd, hanem mégis szebb ám a gyönyörű magyar nóta, .. ránts egy keserves muravölgyit Skublics öcsém!

— Nincs most kedvem.

— Dejszen komám ha tegnap egy sátoros cigány kedveért czinczogtál, .. akkor mi is megérdemlünk tán némi nóta hulladékot.

— Hát miféle vendéged volt az estve öcsém, hogy érette nekünk semmit sem hagyta? — szól enyelegve a kedélyes Párday.

— Egy erdélyi vajda ... szót sem érdemel az egész.

— Ha mégis Lavotta lett volna? — mond egy a vendégek közül.

— Ritka madár ő barátom ezen a vidéken.

— Rá ismernél-e még hajdani tanítódra Skublics pajtás?

— Minden órán várom őt — jegyzé meg a házi úr.

— Hát csak ohajtanád látni hires mesteredet ugy-e Skibli sógor? — kérdező félgunyosan az illetőtől szomszédja.

— Lelkemből vágnám őt látni ... hallani még inkább — válaszol a kérdezett, ízegve mozogva székén, mintha mondani akarná hogy ne faggaszszatok már annyira és annyian.

Nyilik azonban az ebédlő terembe vezető szomszéd ajtó ... s belép azon egy deli sugár ifju, karesu termetét csipőig érő tengeri zöld dolmányka fedi; fürtein az akkori divat hajpora fénylik; égszín szemeiből ifjui tűz s a költészet bájesilláma sugárol; ... hóna alatt domboru hegedűcske piroslik.

— Itt van Lavotta! ... éljen Lavotta! kiáltozának örömrivalgások között a helyeikből fölgrándozott vendégek. Skublics a megtapsolt vendég felé tekint, irul pirul; ide s tova sandal, hogy mikép menekülhetne?

A társalgási élénk szócserek megcsendesülnek. Feszült figyelem uralg a teremben. Mindenki ugyanazon pont felé tekint. Lavotta akkor már midőn alig volt 25 éves, remek játékaival annyira elragadá hallgatóit, hogy az irántai lelkesültség zajos tapsokban, csókokban, ölelésekben tört vala ki.

Az alatt míg a vendégek Lavotta felé tódulnának, kéjittasan viendők részire a művészi hódolatot: a házi úr a még mindig zavarban levő Skublics vállát gyöngéden érintve, tudakozza őt:

— Hát a volt-e az estve az uramöcsém vendége, kinek neve amott a tükör alatt áll?

Skublics bal szemmel a vele átellenes tükörbe pillant, s meglátja a vajda nevét: „A t t o v a l Z a z e“ melly visszafelé így hangzik: „E z a z L a v o t t a“ Skublics a hozzá intézett kérdésekre ötöl, hatol, sápad majd pirul; végre kivallja, hogy Lavottát teljes életében nem is látta.

Lavotta némi ártatlan elégtételt hozandó a sértett igazság és művészet nemtő-jének, a vad virtuózhoz következő szavakat intézte:

„Uram! az ur soha az én tanítványom nem volt; következésképpen vélem, s az én muzsikai tanítással soha se dicsekedjék, mert én saját füleimmel hallván tegnap az ur háza ablakánál, muzsikai gyenge tehetségit és gusztusát, felette szégyenleném a világ előtt, ha valamelly tanítványomra olly boldogtalan tanítást vesztegettem volna.“

„Különben ajánlom az urnak további lehetõ esetekre nézve :
 A megnyuzott Mársiás történetét.
 És azon mesét, melly Ezóp szajkója felõl szól.
 Az ifju Lavotta e dekenõczi tréfás eseményt egy kedélyes zenedarabbal örökíté, mellynek czime: „M u r a v ö l g y i e m l é k.“

MŰBIRÁLATI ROVAT.

Pénteken april 19-én: Dandin György, vagy férji galibák. Molière vigjátéka, 3 felvonásban. Kazinczy Gábor forditmánya.

A búsvidor múzsa, kivel ma találkozánk, egyike mûvészi bálványainknak. Ez: XIV. Lajos udvari színésze, Molière. Shakespearenek, a britt színésznek, francia testvére. Egyetlen, rendkívüli, mint amaz. Legkedvesebb mindazon nemtõk között, mellyek a földön valaha megjelentek. Szeretreméltó és csodálatos egyszersmind. Veled egy asztalnál poharaz és enyeleg; veled élvezi a jelennek virágillatát: s ugyan akkor fõnt a magasban látod õt lebegni, s fanyar mosolylyal nézni szét a haza, nemzet, idõk és emberiség feje fölött.

Nincs különben. Molière azon szellemek közé tartozik, kik minden kornak és népnek éltenek. Búsvidor alakjaiban igazságok szólanak, mellyek mindenki lelkében ilyen viszhangzanak: „tökéletesen így van! . . . ez, az élet maga! . . . az ember ilyen volt századok elõtt, ilyen ma, és ilyen lesz mindörökké! . . . nem ismerünk-e közöttünk Dandin Györgyöket és Sotenville bárókat? . . . s kifognak-e valaha földünkõrõl ezen Angyalkák (Angelikák)? . . .“

Molière e gyönyörû vigjátékot, színészi pályája 23-dik évében, 1668-ban irta. Elõször adta ugyanazon év julius havában, teljes sikerrel, maga játszván a czim-szerepet.

A kórállapot, mely ellen Molière e búsvigjátékban a mûvészet hatalmas gyógyrendszerével harczol: ferde találkozása bizonyos társalmi, erkölesi és nemi viszonyoknak, egyénekben, kiket a szeszélyes sors egy családi kalap alá kényszerített. E ferdeség, mint a házi boldogság gyilkos nyavalyája, következõ kórelemekbõl áll.

1. Dandin György, gazdag ember, de paraszt; vagy: paraszt ember, de gazdag; ki, mert gazdag: bátorodik fõnemes kisasszonyt venni feleségül, a nélkül hogy tudakozná jámbor feje: vajjon viszont szerettetik-e vagy sem? . . . és kit, mint vót és férjét, pórságának szerény érzete gyámoltalanná törpít.

2. Fõnemes kisasszony, kinek neve Angyalka; kit paraszthoz adnak nõül, s ki férjhez megy érdekbõl, könnyelmûen, szivtelenül; ki férje pórlétével kibékülni nem tud, nem is akar; kinek — kisasszonyi szeszélyében — tetszik néha magát a nõi kötélyek alul fölmenteni; s kinél az erények fõ szabálya nem épen az, hogy: t e d d, hanem hogy: t e t e s d.

3. Sotenville báró és neje; szegénykevélyek, kik leányukat dus parasztnak adták, érdekbõl; kik e leereszkedésök díjában, a paraszt vó felett birói, véduri és kényuri hatalmat gyakorolnak, s tõle vak engedelmességet követelnek.

4. Clitander, a kéjencz és udvaronc; egyike ama varjaknak, mellyek a szellõk

vonalan messziről megérzik, mely tájakon van a családélet lége megromolva; és károgva szállják meg a beteg házakat, hol az erkölcsi hullák rejlenek.

Ime kész a vegyíték; csupán keverni kell, hogy méregforrás váljék belőle, a Dandin Györgyök családélete számára.

Az elszámlált elemek meg annyi egyéniségek, kiket midőn körülíránk: egyszersmind jellemsajátságait mutattuk föl e vigjátékban szereplő személyeknek. Mint látjuk, a léleknek és vérnek sajátzerű vegyületével bír mindenik. Részint azon külső és belső különbségben s aránytalanságban, mely közöttük van, részint érintkezéseik módjában, kikerülhetlen szüksége foglaltatik azon drámai cselekvénynek, mely előttünk eljátszatott.

Igy van. Az erkölcsi és társalmi elemek illetően találkozásában rejlik azon öserő, azon talányos életelv, mely — mint isteni lehellet — okozza, hogy a mestermű, öntudatos lény gyanánt él, mozog és halad előre a pályán, mellynek irányát maga látszott kijelölni magának.

Milly egyszerű, milly átlátszó és milly ösztönszerű e vigjáték műcselekvénye!.. folyamában mennyire mulhatlan föltétele az első mozzanat a másodiknak, az utolsó az elsőnek!..

Előadás után a földszinti nézők egyike így szól: „milly kár, hogy ez a szegény Dandin elégtételt nem kap, hogy magát gonosz nejjén meg nem boszulhatja!..“

A legbölesebb ítész nem dicsőítheti vala méltóbban Molièret és e művét, mint ez avatatlan becsületes embernek természetes nyilatkozása. Ez magyarázza meg azon eredeti szokását Molièrenek, miszerint valahányszor új darabját olvasta föl színész-társainak: ezek gyermekeit mindannyiszor elhozatá, hogy természetes mozzanataikból lesse ki műve hatásának minőségét.

Igen rosszul védené tehát az igaz ügyet e vigjátékban, ki a jámbor Dandin Györgyöt saját szavaival fizetvén ki, azt mondaná: „ugy kell neked! magad kerested magadnak!..“ mert hiszen, hogy ő főrangú hölgybe szeretett, s illet vőn feleségül: ez legfeljebb eszélytelenség; hogy pedig rajta mindig felül kerekednek, s ő panaszaival kudarczot vall: ez legfeljebb gyámoltalanság, miért inkább sajnálatunkat érdemli mint azon gyehehnát, melyben őt kinlódni látjuk.

Mig más felől, hogy egy koldus kisasszony paraszt férjhez megy, ki által jólétre kap egész nemes családja: ez sem elég ok arra, hogy a kisasszony feleség e férj mellett szeretőt tartson, hogy kaczer, hűtlen és képmutató legyen.

Azonban, bölcselmi szempontból, épen így van jól a dolog, a mint van: hogy a színműben, — mellyet búsvigjátéknak (tragicomoediának) nevezünk, — mint ilyenben, az igazság ügye szenvedjen, a rossznak pedig szerencséje legyen. Épen ebben áll az igazság szolgáltatásnak legművészibb, legfőnségesebb módszere, hogy az ártatlanul elnyomottnak senki se szolgáltasson előttünk igazságot; hogy a rosszal bennünket semmi szín alatt ki ne békéltessenek, mint ezt egynémely német szinköltő teszi; hogy az igazság boszuját ne lássuk, hanem kívánjuk. Az igazság győzelmét épen e mesteri eljárás biztosítja, mint ezt az említett földszinti néző észrevétele is igazolta. A hatás e nemében az igazságérzet önkénytelenül följajdul a néző lelkében; és ez az erénynek ama valódi diadala, melly művészetünkben közvetlenül hat ki az életre és társalomra.

Dandin György egy rövid magánybeszédben az egész történet kulcsát kezünkbe

adja. Ez az expositio mesterségének mûpéldánya ; mert nem pusztá képmagyarázat, hanem benső állapot szükséges nyilatkozása. Lubin fecsegése, — melly erre következik, — már nem az expositio folytatása, hanem a cselekvény egyszerű kezdete, s ebben a jellemvonások fejleménye.

A bonyolodás egyszerű, természetes, eredeti. Egy idegen pórszolga lép ki Dandin házából, lopózva, mint a tolvaj. Az utcán mélázó Dandin ezt észreveszi. Megszólítja őt, hogy kivegye belőle, mi járatban van. A solga ostoba, és fecsegő természetű ; s e mellett nem is ismervén Dandint, elmondja nagy titokban, hogy ő Dandin Györgynénél volt, mint szerelmi postája bizonyos uracsnak ; s hogy az asszonytól kedvező választ kapott. Dandin György házi bajaiból még csak az hiányzott, hogy nejét elcsábítsák, és férji becsülete gyalázva legyen. És e vész, melly felől illy csalhatlan uton értesül, már csaknem előtte áll.

Ezzel kész a bonyodalom.

Dandin saját szemével látja bekövetkezni veszedelmét, a nélkül, hogy azt gátolhatná. Hütlenné nejét, mint nemes asszonyt, amugy parasztosan meglazsokolni nem bátorzkodván : bepanaszolja baját ipája s napájának. Ezek fölhaborodnak, s elégtétellel biztatják azon esetre, ha meggyőződtek vádja igazságáról ; de midőn a vád bebizonnyítására kerülne a dolog : a jámbor Dandin nem csak hogy kudarcot vall, hanem a külszin még ellene bizonyítván : neki kell a vétkesek előtt magát megaláznia, s tőlük bocsánatot kérnie.

Három izben kapja rajta nejét a hütlenségen ; a dolgot ujjal mutatja nagyságos ipája s napájának, mint szemtanuknak : s mégis, mindannyiszor maga marad a sárban, — elégtétel helyett.

Végre belátja, hogy nem marad egyéb tenni valója, mint fejjel a vízbe ugrani.

Ebből áll a mű meséjének és cselekvényének vázlata.

Személyei fejenként új, hasonlíthatlan, őseredeti alakok.

Lángelműen fogalmazvák a módok, mellyekkel a sarokba szorított Angelica magát a bajból kivágja. A mű fénypontjait e helyzetek teszik, mellyek között az első legfinomabb, az utolsó legdrámaibb.

Egyszerre négy oldalról pillantjuk meg Angelica jellemét, azon perczen, midőn megjelenik. Viselete általában a sértett önértetű nőt szenvedelmű ; de szavaiban és hangjában gúny és dacz fejezi ki magát a férj irányában ; önvédelem a szülők irányában ; valóságos szerelmi jeladás, vagy inkább jelesere, Clitander irányában. A beszédnek e különféle vonatkozásait, s ezekben a jellem különböző vonásait tisztán éreztetni : a hanghordozás művészetének igen szép föladata.

Latkóczyné szép példáját adta már nem egyszer : minő művészi kegyelettel illik fogadni, s milly lelkiösmeres műszorgalommal kell játszani az illy Angelicaféle szerepeket, mellyeket „hálátlanoknak“ szoktak nevezni, minthogy erényesség tekintetében nem épen szeretetre méltó jellemek. Ámde az illyekben gyakran lángelmék beszélnek, a természet és igazság amaz elragadó nyelven, mellynek igéi legtisztább harmat gyöngyei azon művészi bájjitálnak, melly még az avatatlanokba is, — kik azzal élnek, — ihletet és műérzéklet varázsol a valódi szépnek, nagyoknak és igaznak fogalmához, ingereihez és élvezetéhez.

Latkóczyné, mint Angelica, múzsájának ma is kedvvel és kellemmel áldozott.

Nem állítjuk, hogy a művészet poharának keserű csöppjei nincsenek. Ó igen!

elérkeznek az élet órái, melyeket „nem szeretünk“, de mi mindazt, a mi bennök néhez és keserű, e fohászból szoktuk feloszlatni:

„Oh hagyjátok a hon levegőjét színom, örömben,
Bánatban, bármilyl végzetek árnya alatt!
Hagyjátok meg az álarozót s a színpadot, és az
Élet játékát, nemzetem, istencim! . . .“

A szerepek mind jó kezekben voltak; ugymint: Dandin: László. Angelica: Latkóczyné. Sotenville: Szentpétery. Neje: Miskolczy Julia. Clitander: Feleki. Claudine: Tóthné. Lubin: Hegedűs. Colin: Petrik.

Dandin György inkább csak állására nézve paraszt, mint jellemére nézve; ennek alakját és irányát pedig, a cselekvésben, pór helyzetének szerény öntudata, s a nemes osztály ellenébeni jogtalanságának az együgyűségig tartózkodó, s alázatos önzete határozza meg.

Dandin György tulajdonképen nem a László szerepe. Azt sem mondhatni, hogy e szerep jelleme az ő színészi egyéniségéhez állana legközelebb; mert e szerep inkább szenvedő, mint cselekvő vagy cselszövő nemű comicum. Hanem, ha szabad így szólunk, — az ő színpadi képzettsége s műeszközei állanak legközelebb a szerep igényeihez. Más felől pedig az új darab szerencséjének van szüksége néha, szerencsés hírnevű ábrázolókra. Jól van-e ez így? . . nem vitatjuk, hanem hogy így van, annyi bizonyos.

Kazinczy Gábor e fordítmánya valódi műérzékre s műkegyeletre mutat. Fordító, a nyelv körüli eljárásában kitünő jeleit adja lelkiismeretességének, önállásának, s azon szükségérzetnek, miszerint nyelvünknek az emberi szellem örök haladásával egyenlő lépést kell tartania; és miután van képessége hozzá: ki kell hogy terjeszkedjék az eszmevilág minden új vidékeire; alakot adjon az elmejárás minden új vonatkozásának, az egyéni kedély minden új viszonyának és játékának.

A fordítmányból ide jegyzünk néhány szójarást, eredetiségük miatt.

„Ha hát teketória nélkül szőljünk“ . . . (Dandin).

„Kérem játszara magát!“ . . (Angelica).

„Hogy a jó éjszakát megadjam“ . . . (Lubin).

Ha ebben szójáték akar lenni, esókra célozván: úgy az a szabály rovására történik; mert a magyarnak az Isten szokott adni jóéjszakát, az ember pedig csak kívánja, hogy adjon.

„Mebeszeletem én vele“ . . (Claudine).

Különb az életre bizzuk ítéletüket, és Szemere Pálra. EGRESSY GÁBOR.

— A zenekedvelő közönség azon számos hangversenyek közt, melyeket leginkább Dreyschock és Székelyünk kitünő zongoraművészete tett érdekessé, két igen élvezetdús estét színpadunkon is élvezett. Az egyik Dreyschock hangversenye volt, melyben e jeles zongoraművész kitünő kedvvel zárta fel előttünk zenészi talentumának egész aranybányáját. Ez alkalommal egy classikai művet, saját szerzeményeiből az eddigi hangversenyeiben közkedvességet nyert darabokat és a multkori itt léte emlékére szerzett: „Kocsmárosné bort ide a kupába“ magyar változatokon kívül, közkívánatra még egy más magyar szerzeményét is játszá; zenei mély felfogásának, művészi tiszta izlésének, jellemdús előadásának, páratlan technikájának, költői érzelmének mind megannyi ragyogó tanúságait. Dreyschock különben nem csupán csak mint jeles virtuoz érdemi tiszteletünket hanem mint zenénk és zeneművészetünk buz-

gó pártfogója is. Az elsőre nézve nem csak a legkedvezőbb elismeréssel nyilatkozott a magyar zene szépségeiről s elragadó jelleméről, hanem tanulmányai közé is fölvette azt, nagy gonddal sajátítván el szellemét, mi nem kissé fogja annak elterjedését és megismertetését előmozdítani; a másodikra nézve, hogy zeneművészetünk ügye iránt milly rokonszenvvel viseltetik bizonyítják azon szép áldozatok, mellyeknek számát újabban is egy részére adott hangversenynyel szaporította. Köszönet érte a derék melleg keblü művésznek és művészetbarátnak! — A második hangverseny, melly tárgy-gazdagságával a zene- és énekművészet bőség szaruját egészen kiüríteni látszott — Fán c s y Etelka k. a hangversenye volt f. hó 2-kán. Ez élvagdaságihoz képest fájdalom csak gyéren látogatott zeneestélyt, Erkelünk magas izletü rendezői talentumának s azon már többször nyilvánított hizelgő véleménynek volt megerősítője, hogy színházunk egy kis művészvilágot egyesít magában. Drámai és dalénekesek, zeneszerzők, írók, színművészek, hegedű, zongora és fuvola virtuozok egy egész atheneuma kikerül e szűk körre szorított falak közöl; s mind olyan a maga nemében hogy reájok intézetünk nemzetünk s a múzsakoszorú művészetet képviselő része méltán büszke lehet. Az említett hangverseny 11 mind tartalmára, mind nemére nézve változatos számból állt. Egyaránt képviselve voltak benne az ensemble és magán zene, az egyházi, classicus és modern zenestyl, a különböző hangszerek; a kar és magán a drámai- és dal- énekeloadás, külföldi és hazai szerzők művei. A programm számainak egyenkinti elősorolásával nem kívánjuk olvasóink türelmét fárasztani, elég annyit mondanunk, hogy a közönség a jeles előadókat s a válogatott műsorozat számait egyenkint és összesen a legzajosabban tapsolá. A fiatal hangversenyző hölgy — Fán c s y Lajos színművésznök leánya — ki föllépésével alkalmat adott ezen mőgazdag hangverseny rendezésére, mint a legszebb reményekre jogositó zongorászno mutatta be magát. Előadott három darabja Fesca nagy hármasa, „nyárlevelek“ Székelytől, a „gyöngyeső“ Vosstól, igazolá ezt, mind játékának előhaladt technikáját, mind zenei átérzését tekintve. E hangverseny a kedves hölgynek bucsúja volt Pesttől; innen előbb egy kis rövid művészi körutrá, később további kiképzése végett külföldre utazandó. Kisérje őt a művészet őrangyala s adja ég, visszatérve ő is egy új viruló levéllel gazdagítsa a haza művészet-koszoruját. — A hangversenyt a „J e r i d e“ címü drámai feladat előzte meg, melly érdemesen szövetett a fennebbi gazdag műsorozathoz. A szerep kiosztás következő volt: Színigazgató Fán c s y, színészno: Bulyovszkiné. □

BUDAPESTI HIREK.

⊙ Má t r a y Gábor, képcsarnok-alakító egyleti titoknok jelenti: „Több oldalról érkezett tudakozódás következtében a nemzeti képcsarnok-alakító egyesület részéről tisztelettel kérettetnek mindazok, kikhez Ó cs. k. Apostoli Felsége I. F e r e n c z J ó z s e f legkegyelmesebb Fejedelmünk s A l b e r t cs. Főherczeg Magyarország hadi s polgári Fenséges Kormányzója képeiket a magyar nemzeti muzeum számára megszerzése végett aláírási iverk küldettek, sziveskedjenek ezeket a közelebbi juniusban tartandó pesti vásárra b eküldeni; mellyekről (miként az eddig befolyt őszvegekkel

nagyobb részt már megtörtént) időnként s lehetőleg rövid tudósításokban a t. közönséget értesíteni el nem mulasztjuk.“

** Az új tér közepére épített német színház, Schiller „Orleánsi szüz“ével mult vasárnap megnyitott. Játék előtt Witte igazgató egy prologot szavalt. Az épület belső csarnokai szép stílusban építvék. A terv és kivitel Pollak építőmestertől van; a színterem arabeskjei s festményei Kübler bécsi akadémiai festőtől; a plafondon muzsák koszorújában a német színirodalom termékeiből vett freskek láthatók. A színpadi diszítványokat Lehman, Joachimovics, Neefe s Deny, a gépezeteket Höck bécsi gépmester, a szőnyegészeti munkákat Appiano szolgáltatták.

** Az új térsétány igen sokat tesz a megnyitott színház érdekeinek emelésére, s innét a buzgalom, melly a sétány előállítására körül tapasztalható. A tér két sorosan már körül van fákkal ültetve, s fakorlátokkal körülkerítve, a vasrácszatok elkészüléseig.

** Mig ezen környék diszítése nagyban halad, azalatt ama különös hír terjedt el, miszerint a nemzeti múzeum telkéből — mellynek nem lehet más rendeltetése, minthogy fákkal beültetve, szinte a városrész diszítésével s a múzeumhoz méltólag sétánynya alakíttassék — a tudós társaság egy részt kap építkezési helyül. Ha ennek csakugyan valósulni kell, úgy legalább arra igen jó lesz figyelni, hogy az a tér diszítelenítését ne vonja maga után. Különben a sétányügy több áldozatkésztségre találna, ha az eddig begyűlt összegek némi sikerét tapasztalhatnók. Az idén például két sor fával valószínűleg körül lehetett volna ültetni az udvart.

** A virág és kerti termény kiállítás, mult esütörtökön szokott ünnepélyvel megnyitott; ma még megtekinthető; figyelmeztetjük a közönséget.

** A derék, Furedy által összeszedett és zongorakisérettel kiadott száz magyar népdal második javított és bővített kiadása megjelent. Ára 5 pft. Minden csetre ajánlatul szolgál azon körülmény, hogy az első kiadás hézagai a dallamszövegek helyes közlése által kipótolttak; a gyűjtemény tartalomjegyzékkel ellátott, s néhány darabbal bővítve lón, ilyenek Petőfőtől: „Ereszkedik le a felhő“; s „Ez a világ a milyen nagy“ Vörösmartytól pedig „Fölfelé megy borban a gyöngy.“ Azt hisszük e gyűjtemény egy művelt magyar hölgy zongorájáról sem fog hiányzani.

** Dreyschöck zongoravirtuoz utolsó hangversenyét mult hétfőn a zenede javára adta, s utána többek által egy bankettel tiszteltetett meg a Lloyd-teremben, mellyre a zenede által adott hangversenyekben díjj nélkül közre munkált tagok is meghivattak.

** Az állandó képműkiállításra, melly ma nyitattik meg, Ligeti hazai festők több darabot készítet. Idegenek közül Arthaber, Bannhauser, Gauermann és Waldmüller küldenek festvényeket.

** A zöldbe zárandokolást fővárosi népünk megkezdé. Majus 1-én a városliget kanyargó utain tarka sokaság hemzsegett és tömérdek fogat üzte egymást. A pestiek megszokott gyülekezési helye husvét hetfőjén a Szentgellért, maj. 1-jén a városliget, pünkösöd másod napján pedig a zugliget. A Szentgellért odalát ez idén husvétkor hó borította, s így az itt elmulasztott élvezet majd pünkösödkor a zugliget lesz kénytelen kárpotolni. Hja ez így van az emberek között is. Mit az egyik talán csupa szépségből elmulaszt, azt a másik tartozik elvégezni — kötelességből. — A városliget-teli közlekedést új s óránként jövő-menő társaskocsik eszközlik.

** Dunaiszky helybeli képfaragó egy plasztikus művet fejezett be (Krisztus

urunk, megfeszítése előtt) mely mielőtt Esztergomba rendeltetése helyére szállítanék, a műkiállításban közszemlére ki fog tétetni.

** Mil an ol lo Teréz a híres hegedű virtuoz hölgy, ki Bécsben tiz hangversenyen aratott tapsokat, jelenleg Prágában mulat s onnét mint mondják hozzánk jövend.

> Lapunk szerkesztői munkatársa, J ó k a i M ó r mult csütörtökön Erdélybe elutazott. Igérete szerint, jövő számunkban tán már leend is szerencsénk kedves tollából utleirással kedveskedni t. közönségünknek.

> Gróf K á r o l y i István, képgyűjteményéből az állandó műkiállításra két tájképet küldött be Markótól.

> A c s á s z á r f ü r d ő b e n megkezdődött a fürdői időszak, a vendégek már mutatkoznak; a közönséget Sárközi és egy német banda felváltva fogják mulattatni. A L á s z l o f s k y majorba is megkezdődött a gyorskocsik járása; indulnak naponkint a császárfürdőből a majorba reggeli 8 és 10 óraker, délután 4 és 8 óraker, a majorból a fürdőbe pedig reggeli 6 és 9 óraker, délután 2 és 7 óraker. Ugyszinte a budapromontor-tétényi társas kocsik is megkezdék járásukat. A zöldbei kirándulásokra tehát tartós szép tavaszi napoknál egyéb kívánnivalója nincs hátra a fővárosi közönségnek.

> Következő figyelmeztetés küldetett be.

Többen azon tisztelt hazafiak közül, kik III. NAPOLEON című, sajtó alatt levő munkámra előfizetési ivateket sziveskedtek elvállalni, fölszólítanak: hosszabbitnám meg az előfizetési nagyon rövid határidőt. Ezen fölhívásnak engedni kötelességemnek tartván, kijelentem: hogy az előfizetés még jun. 1-ig elfogadható, s azután a t. ivtartó hazafiak méltóztassanak ivateket a kitűzött helyre (Müller Gyula könykereskedésébe. Pesten, szerviták terén) visszaküldeni. Pest, majus 1-jén 1853. U r h á z y G y ö r g y.

Z A F I R K Á K.

B—től.

□ Minap egy divatárusnő ölte magát a Dunába; 100 aranyba merek fogadni, hogy Saphir ezt az élezet csinálta volna rá: bizonyosan sok főkötőt készítet, s a — férjek átka fogta meg.

□ Egy külföldi lapnak O. jegyü dolgozótársa volt. Egyszer egy névtelentől beküldött adakozást kellett megemlitenie, s így kezdé cikkét: „X. ur, ki magát megnevezni szerénykedik — —“ A cikk elkészülvén, más nap az író jegyével együtt, mellyet a cikk elébe tett, következőleg jött ki: „OX. úr, ki magát megnevezni szerénykedik — —“

□ A napokban egy kolozsvári ember az Europa hotelben, panaszkodott a table d'haute-nál felhozott töltött káposzta ellen. No ennél pedig nincs „j o b b E u r o p á b a n!“ vigasztalá egy pesti.

□ Valaki egy váltó kifizetésére szoríttatván, azt forma hiba miatt nem akará teljesíteni, a „váltó — ugymond — hibás, mert én, és az intézvényes már 25 éve tegezzük egymást, és a váltó mégis úgy kezdődik: „Mától két hónapra fizessen ön.“

□ Nem csoda, hogy időjárásunk folyvást változó, r o s z, mert időjósaink mindig ellenk ez nek egymással; ha az Isten igazságot akar tenni, kénytelen hideget is adni, meleget is, esőt is, napfényt is.

□ Egy faluban bíróválasztáskor, a tiszteletes következő könyörgést mondott az új elöljárókra: „Igazságos és bölcs Isten, adj nekik bölcseséget és igazságszeretetet, mert szükségük van rá — (itt hosszú pausát tartott) — fontos állásukban!”

□ Az embert a világon épen úgy készítik ki, mint az ételt. Nyelvére sót tesznek, föl paprikázzák, borsat törnek az órra alá, egy párszor lefőzik, öszsze-vissza aprítják jó hírnevét, aztán hidegen kitalálják, hogy mások gyomrát is elrontsa.

Vidéki szemle.

Kolozsvár, april 29. A tegnap, april 28-ki estét méltán mondhatjuk a kolozsvári színház egyik legfényesebb ünnepének. Jókainé, egyike legünnepeltebb művésznőinknek „Lacouvreur Adrienne”-ben lépe meg a közönséget, és ámbrá hirtelen fellépése hírének ideje sem volt egész városunk fölött kiterjeszteni szárnyait — a ház mégis megtelt.

Közönségünk a várva várt művésznőt olly fényes fogadtatásban részesíté, millyenben idáig még egy művészt vagy művésznőt sem. Megjelenésekor alig foghott szerepéhez a nagy tapsvihar miatt, melly a jelenések közben is minduntalan kitört, jelenések után pedig kihívásaival tisztelé meg a közönség olly egyszerre kedvenczévé vált vendégét. Ezen fogadtatásból egész biztossággal jövendölhetünk kedves vendég művésznőnk minden fölléptekor zsufolt házat — és mig a közönség nevében forrón üdvözlöm körünkben ünnepelt művésznőnk: köszönettel fordulok Kaczvinszky színigazgató urhoz, ki a művésznő megnyerése által számunkra a szellemi élvezetek legszebbikét készíté elő.

Megemliténdők ifj. Lendvai, mint Szász Mór és Károlyi, mint Michone, kik mindent elkövettek a tisztelt művésznőnek kezére játszani.

Kedves vendégünk másodsor, vasárnap Két Barcsiban; aztán kedden Stuart Máriában lépend föl, a többiről még nem bírok tudomással.

Halljuk, hogy Kaczvinszky színigazgatónk már lépéseket tett Reszler urat Pestről a kolozsvári operának megnyerni; valamint Shakespeare „Tévedések vigjátéka” és „Sullivan” szindarabokat repertoírja számára megrendelé. E szerint e nyárra művészeti élvezeteket tekintetéből derült kilátással bírnak a

Kolozsváriak.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓK. Történhető zavarok kikerülése tekintetéből, kérjük t. előfizetőinket, hogy minden hozzánk intézendő leveleikben az utolsó postát és lakásukat pontosan följegyezni sziveskedjenek.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1853.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

lésé-

i:

nyomott
mellék-

en.

an, gra-
inden cs.

DELIBAB

5

Megjelentek s EMICH GUSZTÁV könyvkereskedésében kaphatók

ERDÉLY ARANYKORA

Regény **JÓKAI MÓR**-tól.

KÉT KÖTET

ára 2 fr. p. p.

Jókai Mór újabb novellái:

HANGOK VIHAR UTÁN

I. II. KÖTET.

Ára 2 fr. p. p.

A KÉTSZARVU EMBER

Regény **JÓKAI MÓR**-tól.

I. KÖTETBEN

ára 1 fr. p. p.

FÉRJ ÉS NŐ

Regény **KEMÉNY ZSIGMOND**-tól.

KÉT KÖTETBEN

ára 5 fr. p. p.

Megjelen a „DÉLIBÁB“ minden vasárnap két sűrűn nyomott íven, borítókkal, szinpad- és divat-képekkel s egyéb műmellékletekkel.

Előfizetési feltételek:

helyben félévre házhozordással	6 fr.	—	kr.	pengőben.
„ évnegyedre „	3 „	—	„	„
vidékre postán küldve félévre	7 „	36 „	„	„
„ „ „ évnegyedre	3 „	48 „	„	„

Előfizethetni Pesten a kiadó- és szerkesztő-hivatalban, granátos- és sarkantyú-utcza szegletén, 9. szám; vidéken minden cs. k. postahivatalnál.